

1998 2018

Luleå skärgårdsförening under 20 år

Nedtecknade minnen

Herbert "Hubbe" Öqvist

Tjugo år kan ibland kännas som en lång tid, ibland som en vindpust i sommarkvällen.

Luleå skärgårdsförening har nu tjugo år på nacken, en förening som representerar ungefär 130 fastboende, cirka 3000 deltidsboende samt skärgårdsvänner i olika kategorier.

Idag består skärgården av drygt 1 300 öar, varav ett femtontal med fastboende och många fler med deltidsboende. Denna övärld har en månghundraårig historia från jägar- och fiskarbefolkning till dagens datakonsulter och redare.

På 1800-talet fanns på Hindersön en järnmalmgruva som gav mer malm än malmfältsgruvorna. Gruvan på Hindersön gick i graven, så och marmorbrottet där den sista marmorbiten slipades till en gravsten. Gruvorna i Malmfälten blev en aning större,

så stora att man måste flytta en hel stad.

På tal om gruvor. På Kallaxön öppnades i början av 1900-talet en fältspat-gruva som försåg porslinstillverkarna Rörstrand och Gustavsberg samt fabriker ute i Europa, främst Tyskland med råmaterial.

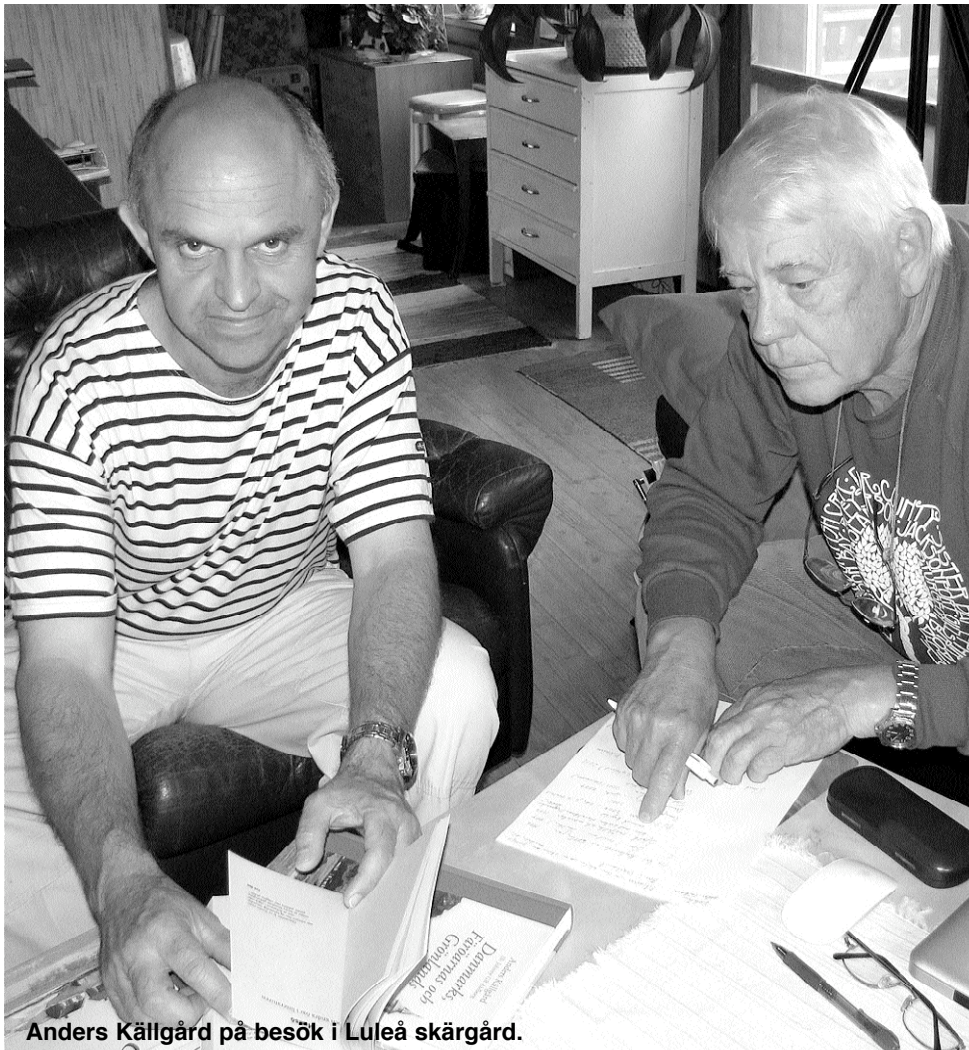
Norrbottens första industriella större satsning skedde på Altappen, en ö i Luleälven. Här skapades ett järnbruk och ett sågverk som sysselsatte över 1000 personer. Anläggningen lades ner efter två bränder.

Fiske och familj jordbruk har varit de stora näringarna genom århundradena. Under 1900-talets första hälft var även säljakt en stor inkomstkälla. Uppskattningsvis 2000 sälar per år landades bara i vår skärgård. I Bottenviken på både svenska och finska sidan sköts minst 20 000 sälar – per år. Nu mindre än 200!

Minnen som etsat sig fast...

Under de 20 år som gått och där man fått förmånen att följa en förening och dess medlemmar finns naturligtvis många minnen.

Men frågan är om inte mötet med **Anders Källgård**, världens främste kännare av öar och övärldar, tar priset. Han tillbringade en hel dag ute hos oss på Långön och berättade om sitt liv som läkare och författare. En fascinerande person! Att vi sedan hamnade som tecknade personer i en av hans böcker är en annan historia...

Anders Källgård på besök i Luleå skärgård.

le leda jobbet med att få nya medlemmar i föreningen. Inte en dans på rosor...

Han hade ett informationsblad med sig där man kunde läsa om vad en skärgårdsförening har för uppgift. På ett ställe på sin hemö fick han svaret:

–Det här papperet blir bra att torka sig i arschlet med. Inte så lätt att få aktiva medlemmar, men droppen började urholka stenen och fler och fler fastboende, men inte en uppsjö, kom in i gemenskapen.

Vad som då gällde hade man uppfattat, att bara fastboende kunde finnas som medlemmar om man ville tillhöra SRF. Stig och flera andra kämpade därför i motvind, men en och annan medlem tillkom med åren.

Fröt till dagens förfallstrafik

Under den här tiden råkade Stig få syn på ett protokoll från tiden när Luleå stad, Nederluleå kommun och Råneå kommun slogs samman. Här i protokollet stod att skärgårdsbor skulle få en transport i veckan då de kunde komma in till stan och handla. Med en bogserbåt, och när isen varken bar eller brast, den så kallade förfallstiden.

Han nappade på idén och efter vissa förhandlingar med kommunpolitiker så beslutades att den skulle inrättas.

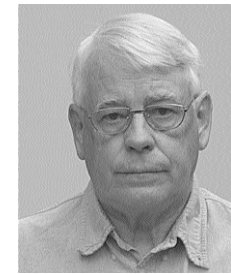
Ordförandebyte 1

Stig sade att efter sju år som ordförande fick det vara nog. Och vid årsmötet 2005 blev jag närmast pressad att sluta som sekreterare och ta över ordförandeklubban (som då inte fanns och som saknas fortfarande).

Situationen var inte ny för mig, jag hade under många år tillhört styrelser både i företag och föreningar. Och jag hade ett mål, jag skulle verka för att föreningen skulle bli mycket starkare, få fler medlemmar och fortsätta på den väg Stig vandrat.

Stig Grahn, skärgårdsföreningens förste ordförande.

Som ny ordförande satsade jag på nya medlemmar.

Jag hade som sekreterare följt Stig på några möten med riksförbundet (SRF) och under nattliga möten med olika representanter funnit att många ville att man i föreningarna även skulle tillåta andra skärgårdsbor (exempelvis fritidshusägare) att bli medlemmar.

Men det fanns de som hade en rakt motsatt riktning.

Men det fanns de som hade en rakt motsatt riktning.

Breddade medlemsbasen

Hemma på något styrelsemöte och senare årsmöte så kom ämnet upp. Och vi beslutade att välkomna även "stugfolket" dvs deltidboende som medlemmar. Anledningen var ju att vi alla drog åt samma håll. Alla var ju innerst inne skärgårdsbor. Det tog inte så lång tid innan jag och några trosfränder fick SRF att acceptera vissa medlemsföreningars beslut.

Det här tänkte skärgårdsvännerna och nu steg medlemsantalet rejält och efter några år var vi över 300 personer som värnade om vår skärgård.

Strax efter årsmötet där jag valdes så kom ett årsmöte med SRF. Dåvarande ordföranden **Kjell Björkqvist**, kommunalråd i Göteborg blev förhindrad att delta och då valdes jag som mötesordförande. Ganska snart därefter till medlem i arbetsutskottet och även förbundets vice ordförande.

Det handlade om många styrelse- och årsmöten och ofta var vi två från varje med-

Kjell Björkqvist hos Maud Olofsson

Bengt "Bengan" Ökvist

Anna Andersson, senare Innala.

Ellinor Sjöberg i samspråk med Rune Wikström från Möja när ett antal riksdagsledamöter gästade oss och resonerade sälproblematiken.

lemsförening. Från början följde **Bengt Ökvist** med på sådana möten men senare blev det mer kvinnligt. **Ellinor Sjöberg** och **Anna Andersson** (senare Innala) var med på många möten på öar runt hela vår kust.

Vid ett tillfälle bjöd vi in riksdagsledamöter och ministrar till ett stormöte på Teaterskeppet i Stockholm. Här bjöd vi på en skärgårdslunch bestående av stekt strömming, potatismos med skirat smör och lingonsylt. En del var gott, men strömmingen smakade rejält gammal, men de inbjudna gästerna tyckte det var gott. (Dom stackarna förstod inte bättre...)

Här deltog bland andra (Ellinor Sjöberg och Bengt Ökvist) samt **Camilla Rydbjörk** som då jobbade på

Camilla

kommunen efter att ha gjort en utredning om skärgårdsföreningens roll i skärgårdslivet.

Eu-projektens tid

Senare kom jag att jobba med henne när vi gjorde en del av en förberedelse (strategi) inför ett eu-projekt. Efter diverse ändringar (dock ej Camillas och mitt arbete) utmynnade det hela i ett Leaderprojekt - Mare Boreale.

Mera eu-projekt...

En dag kontaktades vi av en lärare som jobbat bl a i Göteborg, **Ulrika Kommes**, och som hade en ide om att skapa ett projekt för att lära skolungdomar om vad Luleå skärgård är. Det här utmynnade i ett projekt, *Ung Skärgård*, där gymnasieelever utbildades till turistguider och fick "öva" med

Ulrika Kommes initierade och ledde två eu-projekt.

sin man/kvinna!

Först projekt - sedan anställning

En annan som skall nämnas i det här sammanhanget är min sambo **Kaarina "Kaja" Forefält**.

Kaarina Forefält

mellanstadiel elever. Ett jättelyckat projekt som gav rätt mycket jobb åt vår kassör, **Birger Wikström** och naturligtvis till projektledaren **Ulrika**, som idag administrerar **Laponia Rederi** och med hela sin familj är medlemmar i **LSF**.

Eu-projekt kräver

Det hela började med att hon fick jobb hos kommunen med uppgiften att i form av små eller större häften dokumentera Luleå skärgård ur nya perspektiv. Hon gjorde mängder av

Några bilder från medlemsmöten/sommarfester genom åren

På Junkön har två sommarfester hållits

Den andra festen hölls i Kyrkviken och en senare i Skatamarksviken på Småskär (bild här). Här grillas det!

När föreningen fyllde 10 år blev det fest på Långön. 120 medlemmar plus några politiker och egen orkester och annat...

På Kallaxön fick vi låna båtklubbens fina anläggning

12 årsjubbe blev på Sandön, med 160 deltagare och ett lotteriprisbord av rang.

Sommarfesten på Degerön gynnades som vanligt av härligt väder.

På Jopikgården på Hindersön har två fester hållits. Festligt. Folkrikt.

SRF-jubileum på Hindersön

En icke populär invånare i vår skärgård. Sälén bidrar till att hela skärgårdskulturen som byggts upp under århundraden nu raseras

innan dess har de sett till att exempelvis sikstammen decimerats till ett antal som det tar många år att återuppbygga. Förhoppnings-vis kommer "sälvännerna" att aktivt delta i arbetet att om några få år rensa öarnas stränder från döda sälkroppar!

Vår äldsta och viktigaste näring

Fiske har genom århundradena varit den viktigaste näringen i vår skärgård, och i många andras. En näring som nu naggas i kanten – rejält.

Löjfisket har de senaste åren visat en stark nedgång, som kompenseras genom prishöjningar. Något som inte kan fortsätta hur länge som helst.

Några "forskare" påstår att av den överlevande löjan "fiskas" 80 % av sälén och 20 % av fiskarna. Samma helkorkade potentater föreslår att fiskarnas kvoter ska begränsas till 10 % så att sälstammen skall få mer tillgång till föda, på yrkesfiskarnas bekostnad. Skrämmande är ordet!

De som fiskar lax i skärgården blir bero-

ende av tilldelade kvoter. Man kan med en viss överdrift påstå att man får lägga ut fällorna en dag men måste ta upp dem nästa. Fisketiden är kort och när fisket stoppas måste fiskarna ha fällorna öppna och kan då konstatera att mängder av laxar passerar på sin väg upp till älvarna – där det är fritt att fiska hur mycket och hur länge som helst!

Tremeterseländet och öringsbluffen

Skärgårdsföreningen har skrikit högt när det gäller den så kallade tremetersregeln, alltså att fiske på grundare vatten än tre meter förbjuds stora delar av året, de delar när fisken finns inom detta område. Anledningen till detta förbud är att man anser att nätfiskarna kan få laxöringar som bifångst i sina nät på våren och hösten. Laxöringar som är utrotningshotade. Men när öringen simmar vidare in till älvar och andra vattendrag, då är den plötsligt inte utrotningshotad. Då uppmanar och inspirerar man till laxöringsfiske – även med nät. En logisk kullerbytta.

Alla är vi skärgårdsbor med framtidstro

I Luleå skärgård kallar vi alla som bor hela året eller delar av året (någon vecka eller några månader) skärgårdsbor. Och de som med sina båtar åker omkring i skärgården och älskar skärgårdslivet samma sak.

Alla i Luleå skärgård, ung eller gammal, man eller kvinna, har en framtidstro och kämpar för ett så bra skärgårdsliv som möjligt, nu och i framtiden.

Det gör vi genom Luleå skärgårdsförening – skärgårdsbornas röst. Under 20 år och framåt!

Vi är stolta över vår jubilar!

1998-2018

intervjuer med skärgårdsbor och tog många hundra foton. När hon slutade överlämnade hon hela jobbet i tryckt form till dåvarande skärgårdshandläggaren, **Göran Wallin**.

En tid därefter blev hon ånyo kopplad till skärgården, nu med en anställning hos skärgårdsföreningen. Här fick hon lön av arbetsförmedlingen och dessutom fick skärgårdsföreningen ersättning för jobbet att se till att hon fick meningsfulla arbetsuppgifter. Hon jobbade med många interna frågor men även mot fritidsförvaltningen – hennes förre arbetsgivare. Diverse broschyrer och enklare affischer, meddelanden osv kom från hennes hand/dator/skrivare.

Det blev ett rejält överskott i kassan under dessa två år.

Medlemsmöten på somrarna

Under de här åren började vi arrangera medlemsmöten på sommaren. Vi beslutade att den sista lördagen i juli månad skulle vi arrangera ett medlemsmöte, en sommarfest.

Det första mötet hölls på Altappen och slutade med att deltagarna åkte därifrån med sina båtar och samlades i grupper på det spegelblanka vattnet och delade åsikter och drycker. Den utlovade musiken uteblev och den finska fisksoppan fick definitivt lågt betyg. Och priserna på vin skenade iväg till lyxkrogarnas nivåer...

Men skam den som ger sig.

Nästa skärgårdsfest blev i Kyrkviken på Småskär. Runt 50 deltagare samlades vid långbord vid kapellet och hade en mycket trevlig knyt-kalas-träff.

Och så fortsatte det med sommarfester på olika öar, och så blev det 10 årsjubileum.

Festen förlades till Långön och hamnarna på både västra och östra sida blev fullbelagda. Öns juniorer körde oavbrutet persontransporter med fyrhjulingar över ön. 120 personer deltog, plus ledande politiker från kommunen.

Dagen till ära hade vi en egen nykomponerad orkester som först spelade i en musikfrågesport-tävling och senare i Let's dance, som först vanns av Sandöns dansare. Men beslutet överklagades eftersom publi-

ken ansåg att Sandöns lag (Birger Wikström och Jenny Karlsson) var drogade. Så då utsågs Junköns lag som vinnare och fick arrangera nästa skärgårdsfest. Där vann Sandöns lag en tävling där det gällde att laga ett nät, hitta olika växter och annat som krävde skärgårdskunnande.

Kommande fest blev den största i föreningens (nuvarande) historia med 150 deltagare, däribland SRF:s ordförande **Kjell Björkqvist** med fru. Birger Wikström hade tiggat ihop en jättesamling priser till olika lotterier. Även här arrangerades en danstävling.

Gunnel Nygren från Kallaxön t.v ställde frågor till Inger och Kjell Björkqvist, SRF:s dåvarande ordförande, vid sommarfesten på Sandön.

Under de här åren har sommarfester arrangerats på Hindersön (2 ggr), där Lotta Sundling skall hedras genom att hon erbjöd *Happy Hour* hela kvällen, på Kallaxön, i Skatamarksviken på Småskär, på Degerön, på Lövören, en gång till på Junkön och två gånger på Klubbviken.

Tjuogoårsfesten förläggs till Brändön, ej att förväxla med Storbrändön.

Inga arvoden men god mat

Styrelsemedlemmar och övriga förtroendevalda (revisorer, valberedning och eventuella sakkunniga) har inga arvoden. Men däremot bjuds de som aktivt deltagit i styrelsearbetet och andra arrangemang vid adventstiden på ett julbord, ofta på Örnvik. Populärt och ger en form av styrelsesammanhållning.

Ordförandebyte 2 och 3

Efter 8 år som ordförande valde jag att stiga av. Jag hade nått en så hög ålder att jag kunde bli senil utan att märka det och utan att någon utifrån påpekade det.

Det året valde jag att under visst tumult omedelbart hoppa av som vice ordförande i SRF, när en anställd under kupppartade förhållanden fick Kjell Björkqvist avsatt till förmån för sig själv.

Nu valdes **Mats Karlsson** till ordförande och den posten innehade han till årsmötet 2017 då **Tina Gedeberg** utsågs att hålla i ordförandeklubban, som fortfarande inte fanns - eller finns.

Mats Karlsson från Junkön höll i klubban i fyra år. **Tina Gedeberg**, ordförande fr o m 2018

Under Mats tid hade skärgårdsföreningen som många andra föreningar förlorat medlemmar. Och i vår förening fanns som hos andra svårigheter att få människor att anta förtroendet och på det sättet delta i styrelsearbetet. Vid samma årsmöte valdes även en ny kassör, **Mats Gustafsson** från Storbrändön.

Mats Gustafsson, ny kassör sedan årsmötet 2018.

De här två satte igång ett "oväder" i föreningen. Nu skulle stagnationen stoppas, föreningen skulle återigen ta över kontakterna med kommunen och verksamheten moderniseras.

Nya stadgar och ett arbetsutskott

En av de första åtgärderna var att ändra stadgarna, föreningens lag, så att de bättre kunde ge en modern stadga åt verksamheten. Vid årsmötet 2018 antogs de nya stadgarna.

Innan dess hade årsmötet 2017 beslutat att inom styrelsen skulle ett arbetsutskott bildas, som skulle föreslå nya verksamheter och förbereda styrelsemöten.

Skärgårdsdag med kommunen

I juni 2017 arrangerade kommunen i samarbete med skärgårdsföreningen en Skärgårdsdag i södra hamnen. Ett lyckat arrangemang med flera tusen besökare och olika attraktioner och uppvisningar.

Vår förening hade även deltagit i ett liknande arrangemang flera år tidigare.

Deltagandet i skärgårdsdagen var en lyckad satsning med klirr i kassan.

Skärgårdsföreningen hade en egen monter där vi sålde Laxmackor och stekte strömming. Färsk - till skillnad från den som serverades på Teaterskeppet ett antal år tidiga-

re. Den dagen gav ett tillskott i kassan motsvarande över 60 nya medlemmar. En stor del av arbetet gjordes av Tina.

Vad har engagerat skärgårdsföreningen genom åren?

Skärgårdsföreningen, som är en lobbyingorganisation, har genom åren haft både goda och mindre goda kontakter med kommunens politiker och tjänstemän. Med tyngdpunkt på de goda. Föreningen är den enda remissinstansen när det gäller kommunala beslut som berör mer än en ö i skärgården.

Men att få höra att man ignorerar lagstiftningen angående skolskjutsar med att säga: *De som bosätter sig i skärgården får skylla sig själva*, av ett kommunalråd, känns osmakligt.

Så även när det gäller prissättningen vid den s.k lokaltrafiken, pendeltrafiken och förfallstrafiken, där en tjänsteman fick genom en stor del av ett förslag att man skulle fler-dubbla de gamla överenskomna biljettpri-serna.

Den så kallade förfallstrafiken (lokaltrafik en eller två dagar i veckan) för de fastboende har varit ett mångårigt trötoämne. Den södra delen av skärgården har räknats bort och av och till har budgeterade medel ej räckt till. Och ibland har det blivit "pengar över". Tina Gedeberg har det sista året haft mängder av kontakter med kommunfolk när det gäller den här trafiken, och tillsammans har man skapat lösningar - men inte till 100 % acceptabla. Men prognosen är positiv, men som SMHI:s prognoser - som ju är en aning osäkra!

luleskargard.se

För ett antal år sedan öppnade styrelseledamoten **Micke Degermark** från Kallaxön en egen hemsida för skärgårdsföreningen. Den fick snabbt många läsare, ofta genom att de googlade på Luleå skärgård. Så småningom fick Micke tidsbrist och utvecklingen stannade av i flera år.

Men så kom **Åke Åström** från Kunoön med i föreningen och han hade en kanonfin hemsida om sig själv och Kunoön. Därför

fick han förtroendet att göra om hemsidan och sedan dess fungerar den perfekt.

Åke Åström som bor på Kunoön är en "snidare" på att producera hemsidor.

Sammanfattningsvis kan man säga att skärgårdsföreningen har agerat inom många områden genom åren. Framför allt inom kommunikationer. Vissa framgångar har vi nått, men vi jobbar vidare. Vårt mål är att det skall finnas dagliga kommunikationer minst två gånger per dygn till i första hand åretruntbebodda öar. Och till biljettpri-ser som liknar kollektivtrafiken med buss. Samt även kommunikationsmöjligheter till andra öar med deltidsboende. Man ska inte behöva äga båt eller snöskoter för att kunna bo i skärgården! Och arbeta i stan. Eller det motsatta.

Strandskyddet och sälproblemet

En annan fråga som engagerat föreningen är den så kallade 100-metersgränsen. I vår skärgård finns många mil utnyttjade stränder, alltså borde det vara möjligt för de som vill bygga hus att få göra detta på lämpligt avstånd till havet. Miljöuppornas makt måste begränsas och allra helst upphöra!

Från olika håll har det agerats så att sälstammen har utvecklats till dagens oöver-skådliga storlek. I början av 1900-talet fram till mitten var säljakt en viktig näring i kombination med fiske och jordbruk och bara jaktlag från vår skärgård sköt minst 1000 sälar varje vintervinter. Och i hela Bottenviken uppskattningsvis 20 000 grå- och vikaresälar.

Men i dagsläget måste vi se oss som de förlorande. Vad som återstår är, att tusentals och åter tusentals sälar kommer att dö av sjukdomar, som oftast beror på svält. Men